

Hoge Raad der Nederlanden
T.a.v. de heer H. Logmans
Secretaris commissie cassatie in het belang der wet
Postbus 20303
2500 EH DEN HAAG

datum	: 5 januari 2015	contact	: Mw mr M.L. van Leeuwe-ten Berge
uw brief van	: 10 september 2014	e-mail	: m.vanleeuwe@knb.nl
uw kenmerk	: CW/HL/ig	telefoon	: (070) 3307139
ons kenmerk	: 140000		
betreft	: Vereffening		

Geachte Commissie, Geachte heer Logmans,

De commissie cassatie in het belang der wet heeft aan de KNB per brief op 10 september jongstleden een rechtsvraag voorgelegd.

Deze rechtsvraag ziet op de interpretatie van artikel 4:209 lid 1 BW, waarbij het gaat om de vraag of er tegelijk kosteloze vereffening van de nalatenschap én opheffing van de vereffening kan worden bevolen, dan wel of er alleen één van beiden kan worden bevolen. In de rechtspraak is geen eenduidigheid in de interpretatie van dit artikel.

De commissie in het belang der wet vraagt zich af of deze uiteenlopende rechtspraak aanleiding geeft in tot het instellen van een cassatieprocedure, waarbij u aan de KNB heeft verzocht aan te geven in hoeverre er in de praktijk behoefte is aan opheldering.

De KNB heeft over uw vraag overleg gehad met haar achterban, in het bijzonder met de specialistenvereniging van Estate Planners in het Notariaat (EPN).

Artikel 4:209 lid 1 BW geeft de vereffenaar 2 mogelijkheden, de vereffenaar kan de kantonrechter verzoeken om de kosteloze vereffening van de nalatenschap of een verzoek indienen tot opheffing van de vereffening. In de praktijk is het (enkel) ter besparing van verschuldigd griffierecht gebruikelijk om bij het verzoek om opheffing van de vereffening tevens een verzoek tot kosteloze vereffening in te dienen.

Een verzoek tot opheffing door de vereffenaar kan alleen worden ingewilligd als de nalatenschap zeer geringe baten heeft zoals specifiek ook in cijfers is uitgewerkt in de Handleiding Erfrechtprocedures kantonrechters d.d. 10 november 2008. Dit betekent dat een verzoek tot opheffing van de nalatenschap slechts in specifieke gevallen kan worden toegewezen en niet per se ziet op de negatieve nalatenschap. Immers juist bij de negatieve nalatenschap waar wel baten aanwezig zijn biedt de vereffening de gewenste bescherming aan schuldeisers.

Vanuit de notariële praktijk wordt dan ook aangegeven dat een nalatenschap met zeer geringe baten waarbij de vereffeningskosten naar verwachting de activa zullen overtreffen of waarbij uit de activa slechts de preferente crediteuren en de kosten kunnen worden voldaan en een verzoek tot opheffing dus relevant is, zich niet vaak voordoet.

Evengoed is het ook voor de notariële praktijk van belang duidelijkheid te verkrijgen over de te verwachten mogelijkheden van artikel 4:209 lid 1 BW. Immers in combinatie met de onzekerheid over de rangorde van de vereffeningskosten zoals notariskosten, kan dit leiden tot het afnemen van begeleiding van vereffeningen van kleine nalatenschappen. Juist daar waar de schuldeisersbelangen wel in de vereffeningprocedure gebaat zijn bij een goede afwikkeling is advisering vanuit het notariaat zeer belangrijk.

De KNB acht het dan ook zeer wenselijk dat naast de rechtsvraag zoals geformuleerd door de commissie in het eventuele verzoek tot cassatie aandacht wordt besteed aan de uitleg van de vereffeningskosten als bedoeld in artikel 4:7 lid 1 sub c en de vraag welke rang deze kosten hebben, zeker nu deze vraag een rol speelt bij de beoordeling door de kantonrechter van een verzoek op grond van artikel 4:209 lid 1 BW.

Prof. mr W.D. Kolkman concludeert in het artikel waarnaar u eveneens verwijst ('Kosteloze vereffening en opheffing vereffening: een verboden combinatie?', tijdschrift Erfrecht 2012/4, p 86-90) dat alhoewel een strikte uitlegging van artikel 4:209 lid 1 BW zeer goed verdedigbaar is er goede redenen zijn tot een ruime uitleg te komen. Die redenen zijn het belang van individuele schuldeisers en erfgenamen bij duidelijkheid en het algemene belang van ordentelijke afwikkeling en vereffening van ook kleine nalatenschappen.

De KNB onderschrijft deze conclusie volledig en is dan ook met Kolkman van mening dat de maatschappelijke wenselijke ruime uitleg van het betreffende artikel ook voor de notariële praktijk zeer gewenst is.

Met vriendelijke groet,

A large, stylized handwritten signature in blue ink, which appears to read 'Wilmink'.

J.H.F. Wilmink,
Voorzitter